

OBSAH

Předmluva	VII
Předmluva k vydání druhému	IX
Předmluva redakce k třetímu vydání	XI

I

KŠAFT KOMĚNSKÉHO

Praha 1914: srpen - prosinec

1. Pokus z jara 1914 usmířit Srby a Bulhary; obdobný pokus už 1912 mezi Srbskem a Rakouskem. Za vypuknutí války v Německu. Situace v Praze. S vůdci politických stran: Švehla, Kalina, dr Stránský, dr Hajn, dr Soukup, dr Šmeral, Klofáč, (Choc)	1
2. Mé první styky s dohodovou cizinou z Prahy. Poselství do Londýna koncem srpna a navázání stálých styků (Emanuel Voska). Prvé zprávy z Londýna o vojenských plánech Spojenců. Zájezd do Německa a Holandska v září a v říjnu: navázání styků s Francií, s Anglií a s Ruskem. Mé první memorandum Spojencům v říjnu	5
3. Kritická situace na bojištích. Bude válka trvat dlouho a kdo vyhraje? Marna-Ypry. Srbsko vítězí. Rusko vítězí proti Rakušánům, prohrává proti Němcům	10
4. Naděje kladené v Rusy a v jejich zabránění českých zemí. Jednání s drem Scheinerem. Mé pochybnosti	13
5. Proti nekritickému rusofilství, svádějícímu k pasivitě. Válečné projevy a slovanský program oficiálního Ruska: spor pravoslavného Ruska, usilujícího o Cařihrad, s katolickým Rakouskem, jako pangermánským předvojem, o pravoslavné národy balkánské a katolické Poláky	16
6. Rozhodnutí pro aktivní odboj za hranicemi: plus a minus na obou válčících stranách: možnost vítězství Spojenců a tím protirakouského programu. Úvahy o hospodářském a finančním základě našeho budoucího státu. Jeho hranice, zejména na Slovensku	22
7. Plán koridoru mezi námi a Jihoslovany. Počátky součinnosti s Jihoslovany (dr Lorković a dr Kramer v Praze)	25

8. Poslední rozmluvy s oficiálním Rakouskem (s Thunem a s Koerberem) a s německými politiky. Rakousko je neschopné se reformovat 26
9. Dr Edvard Beneš 29
10. Osudové rozhodnutí k odboji proti Rakousku a Německu. Můj předválečný poměr k Rakousku-Uhersku předmětem sporů s radikály. Světová válka pokusem o jednotnou organizaci světa pod vedením Západu proti nacionalistickému imperialismu Německa-Rakouska, usilujícím o podmanění světa starého; pangermánský plán: Berlín-Bagdad. Náš přední úkol za hranicemi: organisovat armádu ze zajatců. Zralí pro odboj? Pro správu a udržení samostatného státu československého? Podrobný plán protirakouské akce 31

II

ROMA AETERNA

Řím: prosinec 1914 - leden 1915

11. Prvé styky s oficiálními zástupci Dohody. Srbský vyslanec Mihajlović, Meštrović, dr Vojnović, dr Trumbić, dr Hinković („Charvátský výbor“ a „Jadranská legie“). Otázka Dalmácie. Vlastní předmět italských aspirací. Mé stanovisko v otázce jihoslovenské 39
12. Styky s ostatními Slovy, zejména s Ruskem: Svatkovský 45
13. Styky s ostatními Spojenci. Itálie a Trojspolek: Itálie nepůjde proti Dohodě 47
14. Vatikán a válka. Hrabě Pálffy o katolickém poslání Rakouska. Vatikán a katolíci válčících zemí vůbec. Katolická propaganda. Z Říma do Ženevy 49

III

V RODIŠTI ROUSSEAUOVĚ

Ženeva: leden - září 1915

15. Výhody Švýcarska v zahraniční akci. Organizace naší švýcarské kolonie. Spojení s Prahou. Dr Sychrava, ing. Baráček a jiní. Prvé pokusy o organizaci všech kolonií. Živý styk s Paříží: Denis. Sjednocení zhruba ustáleno v létě 1915. Naše zahraniční listy. Příjezd poslance Düricha . . . 53

- státech jako jednotný celek. Generál Janin generalissimem našeho vojska. Balfour a Poincaré o vzniku naší samostatnosti 326
77. Schématický přehled oficiálních uznání naší armády, Národní rady a jejího programu od vlád a politických činitelů spojeneckých a Spojených států od začátku války až do jejího konce 332
78. Význam roku 1918 pro světovou válku vůbec a také pro nás. Porážka Němců ve Francii a Rakouska v Itálii. Bulharsko a Turecko. Centrální mocnosti politicky a strategicky donuceny k míru; únava z války také u národů spojeneckých. Poměry doma příznivé. Zahraniční Národní rada prohlašuje se za Zatímní vládu Československa a Spojenci ji uznávají. První českoslovenští vyslancové . . . 358
79. Finis Austriae! Mírová nota centrálních mocností z 5. října a odpověď Wilsonova Rakousku-Uhersku 18. října. Týž den Prohlášení nezávislosti Zatímní vládou. Wilson a vláda Spojených států krok za krokem opouštějí austrofilské stanovisko. Uznání Spojenými státy před Wilsonovou odpovědí: 29. května, 28. června, 3. září 363
80. Můj osobní styk s presidentem Wilsonem. Diskuse o hlavních problémech války a míru. Prusko a Rakousko: Rakousko zrazuje Německo. Wilson pro brzké ukončení války; Spojenci vyhráli válku i strategicky. Gdansko volným přístavem. Wilsonovy sympathie k Polákům a k Jihoslovánům. Nezná londýnského paktu. Proč Wilson chce do Paříže. Proč neustanovil koaliční vládu. Wilson jako interpret a obhájce amerických ideálů. Jeho program: sebeurčení a Liga národů. Wilsonův ideál pravé demokracie . . . 369
81. Wilson proti Rakousku-Uhersku svým americkým programem. Profesor Herron důvěrníkem Wilsonovým v Evropě. Herronovy zprávy o Rakousku-Uhersku a jeho jednání s politiky centrálních mocností a neutrálů. Memorandum pro Rakousko-Uhersko dra Hertze. Návrhy Lammaschovy. Štefan Osuský kontroluje rakousko-uherskou propagandu; spolupracovníkem Herronovým 375
82. Po Wilsonově odpovědi. Poslední měsíc v Americe. Zhroutení Rakouska a Německa — Rakousko sjednává příměří (3. listopadu). Pozor na Rakousko až do konce. Příměří

s Německem (11. listopadu). Zprávy o ženevské schůzce. Presidentem. Rozloučení s Wilsonem a se všemi přáteli. První půjčka v Americe. Prvá vojenská pocta novému presidentovi. Na „Carmanii“ 20. listopadu z New Yorku do Anglie 381

VIII

SVĚTOVÁ REVOLUCE A NĚMECKO

*Z Washingtonu do Prahy přes Londýn, Paříž, Padovu:
20. listopad - 21. prosinec 1918*

83. Na Atlantickém oceáně: zpytování svědomí. Jak jsem byl připraven na práci v světové válce: teleologie v životě jednotlivce a společnosti. Moje úsilí filosofické a politické. Trojí dost důležité pravidlo pro politiku a veřejnou činnost vůbec 387
84. Poslední události válečné. Konečné vítězství Spojenců. Převaha francouzské strategie a taktiky nad německou: pruský militarismus a absolutismus uškodil také armádě. Schlieffenův dvojfrotový plán 1914 se nehodil. Neschopnost veliké akce: generálové, ne velitelé. Avšak armády celých národů vyžadují nové taktiky všude. Německo nepadlo jen nedostatky své armády, nýbrž nepochopením celé válečné a světové situace. Za konečné vítězství děkujeme mimo Francii i ostatním Spojencům 399
85. O smysl světové války. Výklad marxistický jednostranný. Výklad nacionalismem stejně jednostranný: národnostní princip jednou složkou novodobé politiky a válek. Pokud světová válka způsobena spory církevními a náboženskými. Válka světovou 406
86. Válečné cíle a program obou válčících stran a napřed formulace vedoucích ideí Západu. Proti středověké theokracii nová doba, zahájená reformací, humanismem a vědou, zesiluje stát a vede k odcírkevnění. Úkoly státu určeny Velkou revolucí francouzskou: Svoboda — Rovnost — Bratrství. Demokracie ideou humanitní. Práva člověka a občana. Právo přirozené. Ideál jednotné organizace celého člověčenstva, světa starého i nového. Uznání všech národů, také malých. Osvícenství, uznání autority vědy a pokusy

- o novou filosofii. Idea pokroku. Tyto myšlenky společně celému Západu 408
87. Ideály německé: Německo se od Západu izoluje. Idea pruského království: starý režim aristokratický, monarchický a theokratický. Církev v područí státu. Stát institucí božskou. Pruský caesarism. Voják národním rekem, válka povoláním. Německý politický ideál: nadvláda v Evropě a kolonisace Asie a Afriky (Berlín-Bagdad). Právo historické a vývoj materialistický. Proti národnosti. Právo z moci . 411
88. Popruštění Německa: Výmar-Postupim? (Goethe-Bismark? Kant-Krupp?) Násilnost překáží správnému citění a myšlení. Hegel synthesí němečtví a pruství. Pravá disjunkce: Beethoven-Bismarck! 413
89. Německá filosofie a německé myšlení od Kanta na scestí subjektivismu a absolutismu. Pangermanistické stavění ba bylonské věže 416
90. Jak jsem prožil vývoj od Goethe k Bismarckovi. Expresionism poslední fází vleklé literární krise německé 418
91. Světová válka vzniká z kulturního stavu moderní společnosti. Tento stav charakterisován chorobnou sebevražedností. Válka moderní psychologicky a mravně jiná než války dob dřívějších. Pruský militarism vědeckým systémem vražednosti. Problém vojska demokratického. Válka válkou mas národů: uplatňují se v ní vlastnosti národů. Abstraktní, vědecký ráz války. V zákopech Faustové a Zarathustrové, Rollové a Octavové, Manfredové, Ivanové a Levinové, ale i Aljošové. Válka násilnou objektivací proti upřílišnému subjektivismu a solipsismu (Nietzsche). Kulturní význam viny z války 422
92. Problém vraždy a sebevraždy v moderní literatuře 429
93. Válkou si mnozí uvědomují duchovní krizi moderního člověka a civilisace. Válka a otázka náboženská. Duchovní krise moderního člověka nevznikla válkou. Potřeba revise všeho duchovního života a úsilí o harmonii všech jeho složek. Krise není úpadkem definitivním 431
94. Význam této krise v historickém osvětlení. Centrální mocnosti theokratické v boji se Spojenci, s demokracií. Pruské Německo přijímá středověké imperium a podmaňuje si Rakousko. Pangermanistické imperium podmaněním světa

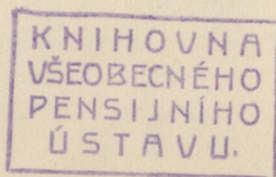
- starého. Spojenci přijímají národnostní princip: osvobození národů menších. Národnost bez šovinismu; humanitní program sjednocením lidstva celého. Společnost národů. Spojené státy Evropy 435
95. Opět v Anglii. Lunch u Mr Balfoura. Angličtí státníci. Přípravy na mírovou konferenci. Prvá diplomatická aféra: povalení mariánské sochy. Podrobnější zprávy o posledních dnech Rakouska 440
96. V Paříži. U presidenta Poincaré. Návštěva legií. Pichon a Clemenceau. Skepse se srovnává s energií. Berthelot. Plukovník House. Vesničí a Trumbičí. Malá dohoda v obrysech: Take Ionescu a Venizelos. S Briandem u Mme Jovenelové. Clément-Simon prvním vyslancem u nás . . . 443
97. V Itálii hostem u krále. S legiemi. Rodina Benzoni . . . 446
98. Rakouskem do Čech: Brixen! Na českých hranicích a v Českých Budějovicích 447
99. Dne 21. prosince v Praze. Slavnostní vítání. Slib na ústavu a prvá noc na Pražském Hradě. Prvé poselství . . . 448

IX

VZNIK NAŠÍ REPUBLIKY

100. Úkol této úvahy. Samostatnosti dosaženo porážkou Rakouska a Německa Spojenci a naši revoluční účastí na válce. Zvláštnost naší revoluce; její branná forma za hranicemi, ne doma. Vojenští a civilní revolucionáři v armádě a doma. Zahraniční Národní rada. Zahraniční propaganda proti austrofilství a Rakousku. Finanční samostatnost osvobozené akce 451
101. Boj a revoluce proti Rakousku doma: celonárodní politická zralost a protirakouská odhodlanost. Politická práce drobná (zásobování). Národ bez viditelných vůdců vede se sám: ovoce předchozí práce osvobozené. Bylo však politické centrum spojující mnohost paralelních akcí a byli určití vůdcové. Maffie — Český svaz a Národní výbor. Nový Národní výbor. (Socialistická rada.) Politika poslanecká a lidu. Neposlanecké projevy od léta 1917. Postup poslanců se stává od léta 1917 jednotnějším a určitějším. Kolonie v akci osvobozené. Hodnota revoluce domácí a zahraniční 456

102. Vznik našeho státu politicky a právně: legalisace revoluce zahraniční. Národní rada zahraniční, později Zatímní vláda, pozvolna uznána buď de facto nebo de iure. Národní rada (Zatímní vláda) a vojsko bez svého teritoria. Uznání cizími vládami mají různou mezinárodní váhu a kvalitu. Některá uznání jsou obaplnou smlouvou: všechna se stala po předchozím ujednání. Uznání nejsou jen sliby . . . 461
103. Které uznání rozhoduje státotvorně, od kdy existuje náš stát? Státotvorný význam spojeneckých uznání a 28. října 1918. Měli jsme dvě vlády, vládu zahraniční a domácí. Spojenci jednají jen s vládou zahraniční. Také domácí vůdcové uznávají zahraniční vládu. Přesto lze samostatnost našeho státu počítat od 28. října . . . 467
104. Převrat 28. října a následujících dní. Kapitulace Rakouska-Uherska před Wilsonem. Prvý zákon a manifest 28. října. Pražská delegace v Ženevě. Její ujednání určitější. Likvidace vlády pařížské. Politický a právní význam ženevské schůze a její ujednání. Materiální i formální dovršení převratu 14. listopadu. Přebat na Moravě a na Slovensku . 473
105. Otázka po formě našeho státu; monarchie či republika? . 480
106. Vídeňská vláda o 28. říjnu a její pokusy o získání Spojenců ve Švýcarsku a v ostatních neutrálních státech ještě po převratu. Pravé důvody ústupnosti Vídně. Ženevská schůze v novém osvětlení . . . 482
107. Pokud staré Rakousko a Uhersko samo náš stát uznalo. Právní význam Karlova manifestu ze dne 16. října. Státoprávní význam 14. listopadu. Žádost Karlova o pobyt v Brandýse . . . 488
108. Mezinárodní uznání a úprava státního teritoria. Státoprávní význam separatismu našich Němců. Připojení Slovenska a ostatního území k územím historickým. Minoritní otázka. Podkarpatská Rus . . . 490
109. Theorie práva historického a přirozeného . . . 492
110. Podíl Ruska a ostatních Slovanů na naší samostatnosti. Rusko carské. Zatímní vláda. Kerenskij a Sověty. Rusko nás osvobodit nemohlo. Přesto živé rusofilství v našich legiích. Pravá politika slovanská . . . 493
111. Domněle slavjanofilská theorie, že Spojenci naši zahraniční akce využívali pro jednání o separátní mír s Rakouskem . 497

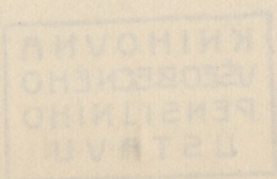

112. Historie netoliko soudem o událostech, nýbrž i o smýšlení a pohnutkách lidí historii dělajících. Vlastní jádro sporu o 28. říjen: politika tak zvaná romantická či realistická? Dobyť samostatnosti verifikací národního humanitismu a humanitního realismu 500

X

DEMOKRACIE A HUMANITA

113. Zásady naší politiky: demokracie a humanita. Světovou válkou a revolucí svět a Evropa republikanisována a demokratisována 505
114. Válkou vznikly nové, malé státy. Pásmo malých národů a států mezi Západem a Ruskem. Problém malých národů vůbec. „Balkanisace“ 507
115. Příčiny a důvody pro spojování národů a států. Pokusy o spojování malých národů za války. (Středoevropská Unie v Americe.) Malá dohoda a přátelská dohoda národů v bývalém Rakousku-Uhersku. Náš poměr k Jugoslavií a k Balkánu: Otázka Cařihradu. Východ a Jih pro nás. Rakousko nové a „Idea“ Rakouska starého. Náš poměr k Polákům, Malorusům, Rumunům, Maďarům 510
116. Náš poměr k Německu. Drang nach Osten. Příklad malého Dánska. Náš poměr k Německu nejen politický, ale i kulturní 515
117. Náš poměr k Francii a k Západu vůbec. Vývoj kulturní nás pojí k Západu. Západnictví ostatních Slovanů. Naše politika pro usmíření Francie a Německa. Kulturní vzájemnost s Francií a se Západem vůbec neznamená politiku protiněmeckou 518
118. My a Východ: vzájemnost slovanská. Panslavism malý a veliký pod tlakem Rakouska. Kollárův nepolitický panslavism a jeho slovanský mesianism. Nutnost revise mesianistického učení slovanských filosofů dějin. Také západnictví vyžaduje kritiky. Naše historie odkazuje ke kulturní synthesi: Ex oriente lux — ano, ale také ex occidente! Kulturní evropeism. Kulturní synthese bude národní. Potřeba nové filosofie národnosti a kultury 522

119. Politika slovanská. Naše slovanské úkoly doma: Slováci, Podkarpatská Rus a slovanské minority (Poláci - Malorusové na Slovensku). Osvobozením všech slovanských národů umožněn Kollárův program. Slovanská politika zahraniční. Naše rusofilství a politika ruská. Naše politika musí být česká a světová, nejen slovanská! 526
120. Naše národní minority, zejména německá. Odstoupení části německého území Rakousku nebo Německu Němcům samým nevýhodné. Vlastní jádro sporu. Tak zvaný princip sebeurčení. Němci kolonisti. Návrat k politice Přemyslovců. Státní jazyk ve státě smíšeném. Stát a národnost. Otázka jazyková v úřadech a ve škole. Samospráva a menšinové zastoupení v parlamentárním státě ochranou menšin. Šovinistický nacionalism záhubný: doklad z historie a ze světové války. V Ženevě, v Praze a v Brně revoluční Národní výbor smířlivý k Němcům. Národnost a humanitní mezinárodnost. Podstata národnosti. Kulturní synthese ve státech smíšených 530
121. Svým vývojem jsme odkázáni na republiku a demokracii. Demokracie pravá. Demokracie nepanuje, ale spravuje. Svoboda a individualism není nivelisací, nýbrž kvalifikací. Volení hodnocením. Administrace a smysl politický (státník). Demokracie a věda. Demokracie výchovou a sebevýchovou. Reforma parlamentu a byrokracie. Demokracie v politice zahraniční. Nová diplomacie. Mezinárodnost, všelidskost, světovost přirozeným úsilím všech lidí a národů. Rozvoj mezinárodních institucí. Státní suverenita 538
122. Demokracie netoliko politická, také hospodářská a sociální. Proti komunismu. Vady kapitalismu. Egoism a odbornictví. Socialisace. Naše zvláštní úkoly: reforma pozemková a intenzivní péče zdravotnická a sociální (tuberkulosnost a sebevražednost). Otázka vystěhovalecká. Význam zdravotnictví 544
123. Demokracie vyžaduje nového člověka. Člověk bytostí zvykovou. Politický anthropomorfism a jeho léčení: přesné poznání věcí a lidí a tvoření nového. Demokracie celým názorem na svět a na život. Parlamentarism trpí anthropomorfismem, in concreto stranickostí 548
124. Problém politického vzdělání občanstva. Problém odbornictví. Inteligence a polointeligence, polovzdělání. Kulatá

- slova v politice, abstraktnost a konkrétnost: hesla. Rámco-
vitost zákonů a konkretisační úkol moci výkonné a soudní.
Škola demokratická a aristokratická. Škola a přechodnost
doby: její nejednotnost. Školní pathologie 550
125. Demokracie spočívá na veřejnosti. Veřejné mínění v de-
mokratické společnosti. Svoboda tisku a právo kri-
tiky. Právo všeobecné iniciativy a referenda. Demokra-
tická odpovědnost. Rozdíl politiky a žurnalistiky. Demo-
kratická veřejnost proti lži a lživosti. Realistické heslo:
pravda i v politice. Absolutism aristokratický a theokratic-
ký systém neveřejnosti a nepravdivosti. Wallenrodství.
Macchiavellism a jesuitism 554
126. Demokracie se vyvíjí z theokracie, vývoj theokracie. Roz-
díl náboženství a mravnosti pro politiku. Také demokracie
sub specie aeternitatis: Ježíš, ne Caesar! Reformace zesiluje
demokracii a mezinárodnost. Individualism a subjektivism
v zemích protestantských a katolických. Podstata státu no-
vého. Mezinárodní právo plodem nové doby 556
127. Stát a politika musí spočívat na mravnosti. Mravnost hu-
manitou, humanita láskou k bližnímu. Láska a egoism. Hu-
manita není sentimentalitou. Humanita pro mezistátnost
a mezinárodnost. Láska a spravedlnost, mravnost a právo.
Tak zvané právo přirozené. Proti formálním principům
v ethice. Důsledek toho pro pojmání státu a práva . . . 562
128. Souvislost politiky a státnictví s uměním a estetikou. Řeč-
nictví. Demagogie a demokracie: lidovost. Sloh politický
a zákonodárečský (byrokracie). Žurnalistika. Státní cere-
moniel a symbolism vůbec. Blahomrav 568
129. Státnost v demokracii. Demokracie zásadně proti anarchis-
mu (astatismu). Různé formy a stupně anarchismu. Stát
původní nutnou organisací společnosti. Stát rozumem
ospravedlněn, třebaže je nedokonalý. (Theorie patriar-
chální.) Totéž platí o zákonu. Zákon a právo. Právo ne-
vzniká z moci a násilí, nýbrž z mravnosti. Vývoj od prvot-
ního násilí k dohodě. Státu co nejméně? Samospráva sebe-
správou. Demokracie přirozeným právem iniciativy. Po-
žadavek organisačnosti 571
130. Demokracie překonává absolutism, ale i revolučnost. De-
mokracie režimem práce, práce drobné. Práce drobná pře-

konává aristokratism i revolučnost. Terorism. Radikalism. Demokracie kompromisem? Tak zvaná zlatá prostřední cesta	576
131. Demokracie proti diktatuře, absolutismu a neomylnosti. Diktatura ve válce. Diktatura neomylnictvím a inkvizitorstvím. Politické parvenuovství. Možnost diktatury v protirakouské revoluci	579
132. Problém republikánského presidentství; vzor americký a francouzský. Vývoj od royalismu k demokracii	582
133. Hlavní úkol: určit směr a zabezpečit kontinuitu státní politiky. Palackého odkaz národu	585
134. Obnovení naší republiky přirozeným důsledkem a pokračováním našeho vývoje. Demokracie humanitní naším programem národním. Naš národní charakter. Spor o humanitism a Palackého filosofie dějin	590
135. Katolická filosofie našich dějin jako protiva filosofie dějin Palackého	600
136. Význam habsburské protireformace pro náboženskou otázku u nás: jak překlenout protireformační propast? Pokračování v hlavních ideách reformačních. Potřeba rozluky státu a církve	605
137. Stav jednotlivých vyznání a církví v naší republice ukazuje také k rozluce státu a církve. Náboženskou tolerancí k demokracii	610
Index osob	617
Obsah	635

16. Sympathie Švýcarska. Spolupráce s Jihoslovany. Spory o Bulharsko. Styk s Ruskem (Svatkovský). Český černotětec z Ruska 59
17. Prvá návštěva Paříže a Londýna: Memorandum pro ministra Greye. U Benckendorffa. Opět porady s Denisem. Se srbským vyslancem Vesničem 61
18. Itálie vypovídá válku Rakousku. Jihoslované znepokojeni Londýnskou smlouvou (26. dubna). Situace na bojistích přes léto 1915 a problém, potrvá-li válka dlouho či krátko. Obava z války nerozhodné. Válka se stává posiční. Zájezd do Lyonu a do Milána 63
19. Veřejné vystoupení proti Rakousku o Husově dni. Proč poměrně tak pozdě? Důvod finanční 66
20. Odboj proti Rakousku i s humanitního stanoviska oprávněn: Žižka či Komenský? Tolstovský pacifism. Romain Rolland. Pacifism proti militarismu. Čech proti Čechu? Česká armáda nutná: může být formována jen v Rusku. Zprávy z Ruska. Zvláštní poslové na Rus a jinam 67
21. Otázka viny: Rakousko a Německo hlavními vinníky. Rakousko má větší vinu než se myslelo 72
22. Rakousko nás pronásleduje ve Švýcarsku Švýcarskem. Pokus o otrávení? Švýcarsko příkladem státu národně smíšeného. Mezinárodnost nepřekáží národnosti. Švýcarská literatura a demokracie 76

IV

NA ZÁPADĚ

Paříž a Londýn: září 1915 - květen 1917

23. Přenesení centra odbojového do Londýna a Paříže. Příklad dra Beneše za hranice 81
24. Profesor Ernest Denis 83
25. Naše kolonie, hlavně v Americe a v Rusku. Jednotná organizace všech kolonií a uspořádání sporů v Rusku. Aféra Dürichova 84
26. Národní rada, její vznik a uznání všemi koloniemi 88
27. Charakter naší zahraniční propagandy vůbec. Propaganda kulturní a politická. Antipropaganda. Financování osvobozené akce 91

28. V Anglii. Profesorem na londýnské universitě. Vstupní přednáška (19. října 1915): Problém malých národů v evropské krizi. Jako předseda při přednášce získán ministr Asquith; první značnější politický úspěch. Věcný úspěch výkladu o malých národech 97
29. Situace na bojištích (léto a podzim 1915) a Memorandum o válečné moci bojujících stran (koncem listopadu). Manifest proti Rakousku 14. listopadu 1915 98
30. Návštěva Paříže koncem ledna 1916; přijetí Briandem (3. února) a jeho značný význam politický: Briand slibuje oficiální podporu našemu protirakouskému programu. Avšak rakouský předsudek všude zakořeněn! Staré a nové známosti v Paříži 103
31. S Vesnicem. S Izvolským. Rostoucí nedůvěra k Rusku na Západě. Proto přednáška na Sorbonně (22. února) o Slovanech a panslavismu 104
32. Štefánik. Jeho úkol (1916): v Rusku vymoci formování naší armády a převezení její do Francie. Týž úkol v Itálii 108
33. Návrat do Londýna (26. února 1916) a vedení propagandy v Anglii až do května 1917. Moji tři londýnští přátelé: Mr Steed, Mme Rose, Mr Seton-Watson: šíření našeho národního programu mezi Spojenci 112
34. Londýn a Paříž — Francie a Anglie a jejich kultura. Doplnování znalosti francouzské a anglické literatury. Problém francouzské revoluce a restaurace. Problém francouzské (románské) dekadence: romantism a upřílišený sexualism. Naturalism Zolův romantismem. Auguste Comte a Joseph de Maistre. Výklad zjevu katolicismem. Nové směry literární a jejich aktivism 114
35. Filosofie a literatura anglická: David Hume, filosof moderní skepse. Darwin, Mill, Spencer. Anglická „pruderie“: v Anglii není toho romantického sexualismu jak ve Francii; je však u katolických Irů. Protestantism a katolicism. Veliká řada anglických spisovatelek. Postavení ženy ve válce vůbec. Doplnuju si znalost anglické literatury. Anglická humanita a kultura vůbec 120
36. Styky s vládou, s politiky a s žurnalisty všech zemí. Evans, Bryce, Morley, Hyndman, Vinogradov, Sarolea a jiní. Styk s odpůrci. Irčané a sufražetky. Návštěva veřejných schůzí: Webbovi a Shaw. Chestertonovi. „John Bull“. Naše pro-

- paganda ustaluje historii česko-anglických styků. Aféra hra-
běnky Zanardi-Landi. Po kostelích 123
37. Styky s Ruskem a Rusy (Benckendorff — „Argus“ —
Dioneo — Kropotkin — Miljukov a misse ruských Dumců
— Amfitěatrov). Poslové z českého Ruska. Dmowski . . . 127
38. Jihoslované; Jihoslovanský výbor. Supilo, Hinković, Voš-
njak, Potočnjak, Meštrović. Srbský vyslanec Jovanović;
před ním Antonijević. Savić, Popović, otec Velimirović.
Kraljević a Pašić v Londýně (duben 1916). Spory o poměr
k Itálii a ke kurii (londýnská smlouva). Možnost našich
legií také v Itálii. Srbsko-české schůze. Výbor Černohorský
v Paříži. Seton-Watson a Steed pro Jihoslovany. Můj styk
se Supilem 129
39. Česká kolonie v Londýně. Smrt Vajanského. Zase otrava? 131
40. Studium války v kinematografech. Fronty 1916 a začát-
kem 1917 — krvavý Verdun. Vzrůst anglické armády, její
vliv na frontě od začátku 1916. Odstup od Dardanel, po-
rážka v Mesopotamii. Vítězství u Jutska. Italové do Go-
rice. Rusové pod Brusilovem chvilkově vítězí, ale slovan-
ská vojska — ruská a srbská — z akce vyřazena. Rumun-
sko do války, ale brzo poraženo. Hindenburg a Luden-
dorff v čele německé armády. Změny ve francouzském ve-
dení válečném. Neúspěch Francouzů (Nivelle) a Angli-
čanů na jaře 1917: neprorazili německou frontu. Generál
Sarrail na Balkáně. Ruská revoluce a vystoupení Ameriky
proti Německu (6. dubna 1917) 132
41. Rok 1917 charakterisován opakujícími se nabídkami mí-
rovými. Němci a Rakušané nabízejí mír 12. prosince 1916.
President Wilson vstupuje 21. prosince 1916 aktivně do
záležitostí evropských dotazem o podmínkách míru. Odpo-
věď Spojenců Wilsonovi ze dne 10. ledna 1917. Tato od-
pověď skvělým úspěchem pro nás: Čechoslováci mají být
jak Poláci, Italové, „Slované“, Rumuni od cizího panství
osvobozeni. Němci oznamují Wilsonovi své podmínky pří-
mo (29. ledna). Mírová akce císaře Karla v Paříži a v Lon-
dýně. Mírové akce socialistické po pádu carismu: Zatímní
vláda ruská; dělnictvo a vojsko ruské, sociální demokracie
v Německu a v Rakousku-Uhersku 138
42. Odpověď Spojenců Wilsonovi a jeho désaveu našimi po-
slanci 142

V
PANSLAVISM A NAŠE REVOLUČNÍ
ARMÁDA

*Petrohrad-Moskva-Kijev-Vladivostok:
květen 1917 - 1. duben 1918*

43. Po ruské revoluci programový telegram Miljukovu. Odjezd do Ruska Norskem a Švédskem. Příjezd do Petrohradu za demise Miljukova. Organizace propagační práce v Petrohradě. Styky s vládou (kníže Lvov, Tereščenko) a s dohodovými vyslanci: Alberto Thomas, generál Niessel a plukovník Lavergne; Sir George W. Buchanan, markýz Carloti, Spalajković, Diamandi. Americká misse Mr Roota. Emanuel Voska, Henderson a Vandervelde. Ruští politikové a vůdcové stran: Miljukov, Struve, Plechanov, Gorkij, Sorokin, profesor Vasiljev (Kerenskij) 147
44. Carská Sodoma a Gomorrha: demoralisace dvora i značné části ruského národa. Rasputinština. Západ nevděčný Rusku či byl zrazen Ruskem? Nešťastná válka a revoluce ověřením ruské literatury 153
45. Rusko carské jde do války bez plánu celoslovanského a bez plánu pro osvobození našeho národa. Carovy neurčité sliby. Sazonov. Teprve anglická a francouzská podpora našeho osvobozenského hnutí na podzim 1916 upozorňuje Petrohrad na význam československé otázky. Tajné smlouvy Ruska odhalují pravý předmět ruských dávných tužeb: dobýt Cařihradu a užin. Generál Alexějev a jeho slovanství. „Slovanská“ politika vůči Polákům a Malorusům . . 160
46. Tajný londýnský pakt s Itálií: Supilo v Petrohradě . . . 166
47. Vznik Družiny a její vývoj v brigádu (1914—1916). Ruské úřady vojenské si s počátku přejí toliko propagačního oddělení pro okupaci Rakouska. Činnost výzvědná. Nedostatek politického a vojenského smyslu naší kolonie (Svazu) a spory (Československá jednota) ohrožují vojenskou akci 168
48. Pokusy o rozšíření brigády v armádu. Dva projekty našich krajanů 1915 a 1916 nepřijaty. Carův souhlas k osvobození slovanských zajatců ze dne 10. července 1916 bez účinku. Vznik „Národní rady“ (Dürichovy) 173

49. Teprve po revoluci Zatímní vláda zásluhou Miljukova schvaluje Pravidla o organizaci československého vojska (6. dubna 1917), Dürichova „Národní rada“ zrušena . . . 178
50. Důvody ruských úřadů vojenských a civilních proti formování naší armády. Carský absolutism proti nám svým programem. Náprava ruskou revolucí — ale liberálové i socialisté proti nám pro domnělý šovinism. Proč se legii srbské dařilo lépe. Naši zajatci v srbské divisi. Usnesení ruské vlády carské armádu českou nezřizovat. Vídeň má radost z našeho neúspěchu 180
51. Organizace Odbočky ústřední Národní rady a zjednodušení její akce. Sekretář Odbočky: Jiří Klecanda. Jaroslav Papoušek 185
52. Naše armáda měla být veliká a byla určena do Francie. Prvý korpus Stavkou konečně (9. října) potvrzen. Generál Duchonin. Ruští důstojníci v naší armádě 188
53. Potíže s organizací demokratického vojska v chaotickém prostředí. Čech a Slovák jako voják 192
54. Bolševický převrat (7. listopadu 1917). Bolševici a Němci. Dohoda s bolševickým generalissem Muravjevem v Kijevě o ozbrojené neutralitě a volném průjezdu do Francie (16. února 1918). Korpus prohlášen za část armády ve Francii 198
55. Bolševictví a komunism zásadně 202
56. Náš poměr k Ukrajině. Universál III. (20. listopadu 1917) a IV. (25. ledna 1918) 208
57. Bolševictví v naší armádě (Muna) 210
58. Jednání o připojení naší armády k Rumunům a k Rusům na rumunské frontě. Pobyt v Jassích koncem října (1917). U krále; Bratianu a Take Ionescu. Ministři Duca, Marcescu. Generálové Averescu, Grigorescu, Berthelot a Ščerbačev. Marinković a Hadžić; Fasciotti, Vopička. Caporetto! 212
59. Zásada neintervence v ruských poměrech a důvody pro odchod vojska do Francie. Jednání s Kornilovem, Alexějevem, Miljukovem, Muravjevem a jinými. Vojenská a politická neschopnost ruských odpůrců bolševiků. Boj proti bolševikům byl vojensky a politicky nemožný. (Incident kijevský.) Trockij a Lenin ještě v únoru 1918, za jednání o mír, pro pomoc Dohody k reorganizaci armády. Trockij

- tuto pomoc hledá ještě po míru. Bolševici na naší straně v boji proti Němcům u Bachmače. Výtka, že bolševici s Němci sjednali mír. Poměr bolševiků a Němců a jeho význam pro naše osvobození 215
60. Nutnost přepravit armádu Sibiří. Situace na bojištích z jara 1918 věstila brzké jednání o mír; můj návrat na Západ nutný. Poslední jednání v Moskvě s bolševiky. Finanční zabezpečení armády. Očekávání zápletek naší armády s bolševiky. Jiří Klecanda zplnomocněn k politickému jednání. Odjezd z Moskvy 7. března 1918 224
61. Sibiří do Vladivostoku (od 7. března do 1. dubna 1918). Dojednání s bolševiky 228

VI

NA DÁLNÉM VÝCHODĚ

Tokio: 6.-20. duben 1918

62. Z Vladivostoku přes Koreu do Japonska. V Tokiu. Evropa v Tokiu: styk s vyslanci dohodovými (sir Conyngham Greene a Mr Morris) a s japonským ministerstvem zahraničí. Memorandum o Rusku a bolševictví presidentu Wilsonovi. Zpráva o osobním útoku Czerninově a jeho pádu aférou Sixtovou. Římský sjezd potlačených národů z Rakouska-Uherska (8. dubna). Z Tokia do Spojených států (19.—29. dubna) 231

VII

AMERICKÁ DEMOKRACIE: FINIS AUSTRIAE

Washington: 29. duben - 20. listopad 1918

63. Tichým oceánem. Válečná a politická situace od mého odjezdu z Londýna (květen 1917—duben 1918). Německá veliká ofensiva (od března 1918). Clemenceau a jeho energický režim očistný. Rusko se stává brest-litevským mírem neutrálním a okrajové státy samostatnými, pangermanism vítězí v Rusku. Četná jednání o mír, veřejná a tajná, pokračují celý rok 1917 a z jara 1918. Mírová akce císaře

- Karla princem Sixtem a jiná tajná jednání Rakouska s Dohodou. Německý Reichstag pro mír 19. července 1917; tajné jednání Německa s Francií (Lancken: Briand) a s Anglií. Jednání Německa a Bulharska s Ruskem; Lloyd George také míru nakloněn. Mírová akce Vatikánu 1. a 30. srpna 1917. Mírové podmínky Wilsonovy ze dne 8. ledna 1918: XIV bodů. Mírová prohlášení sociální demokracie a neúplné Internacionály v Stockholmě (červen 1917); prohlášení českých sociálních demokratů. Dr Šmeral o svém směru. Rozpad německé sociální demokracie. Prvé politické stávky ve Vídni a v Berlíně. Byli jsme na mír legiemi připraveni. Úspěch s legiemi v Rusku urychlil formování legií ve Francii a v Itálii. Kongres utlačených národů rakousko-uherských v Římě (8. dubna 1918). Zprávy z Čech příznivé: vliv ruské revoluce a zasedání vídeňského parlamentu. Ve Vancouveru 29. dubna. Kanadou do Spojených států 239
64. Přijetí v Chicagu. Činnost mezi krajany. Katolíci a svobodomyšlní. Jednota Čechů a Slováků: Pittsburgská dohoda. Politická propaganda naší kolonie 252
65. Úvod do činnosti v Americe: na bojišti gettysburském. Americká demokracie: základ nábožensko-mravní. Naše demokracie podobná americké. Problém tak zvaného amerikanismu 259
66. Problém dekadence i v „mladé“ Americe. Moderní americká literatura: realism. Zájem Ameriky o Evropu. Americké vojsko dostojí svému úkolu a pomůže Evropě . . . 264
67. Demokratická soustava naší propagandy v Americe. Styk s publicistikou (Hard-Bennet-Dixon-Martin). Mr Charles R. a Richard Crane. Styky s vládou, hlavně s Mr Lansingem; sekretářové v státním úřadě: Phillips, Polk, Long. Sekretář války Baker, ministr vnitra Lane. Plukovník House a president Wilson. Profesor Mezes a jeho přípravný komitét (v něm Čech profesor Kerner). Žurnalistický štáb pro mírovou konferenci. Finanční kruhy. University; president Judson, Eliot, profesor Coolidge a Wiener, president Butler 271
68. S dohodovými vyslanci a missemi: Jusserand — Bergson — Mr Hohler a Lord Reading — Sir William Wiseman —

- Hrabě Celere — Hrabě Ishii — Baron Cartier. Jihoslované — Rusko 274
69. Spolupráce v Americe se zahraničními representanty národů slovanských. Předně s Jihoslovany. Přátelské řevnivosti. Smlouva mezi Jihoslovany na Korfu (červenec 1917). Sjezd v Římě a dohoda Italů s Jihoslovany v dubnu 1918. Až do ženevské konference v listopadu 1918. Černohorci: zástupce králův 276
70. Poláci (Grabski — Dmowski — Paderewski). Schůze potlačených národů Rakouska-Uherska v Novém Yorce (15. září 1918). Vysoká politika varšavského regentstva. Malorusové. Rusové. Rumuni 287
71. Litevci, Lotyšši, Estonci. Albánci. Řekové. Italové z iredenty. Středoevropská demokratická unie 292
72. Podkarpatská Rus. Historie jejího připojení k naší republice. Její politický a mezinárodní význam. Otázka jazyková . 293
73. Naše tajná služba v Americe (Voska) a její politické účinky 297
74. Austrofilství v Americe a u Spojenců vůbec. Rakouská propaganda a pomoc světa katolického. (Plán obnovy papežského státu.) Wilson ve svých prvních prohlášeních ještě na začátku 1918 austrofilský. (Profesor Herron.) Jednání císaře Karla o separátní mír se Sixtem Bourbonským 1917 až 1918. Odhalení Clemenceauovo a jeho boj s Czerninem a s Karlem. Další jednání plukovníka Armanda s hrabětem Reverterou a generálem Smutsem s Mensdorffem. Plán odtrhnout Rakousko vojensky od Německa předkládá se nejen Spojencům západním, nýbrž i Rusku (Tereščenko). Vědělo Německo o nabídce Karlově? Náš boj proti austrofilství a jeho úspěšnost 302
75. Sibiřská anabase a její politický úspěch. Pomocná expedice amerického vojska na Sibiř a finanční akce Wilsonova a amerického Červeného kříže. Otázka, kdo zavinil boje s bolševiky: ty boje neměly cíl intervenční. Nespravedlivá kritika sibiřského vojska. Význam bezvadného dopravení sibiřské armády domů. Sibiřská anabase ospravedlněním úsilí o armádu velikou 317
76. Politický a mezinárodní význam samostatného vojska v armádách spojeneckých: oficiální uznání vojska, Národní rady a národního programu. Legie v různých spojeneckých